

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésekre visszajárás
 vagy megöröszése nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Az állam a földmivelésért.

Elismeréssel kell megállapítani, hogy az 1912. évi költségvetési előirányzatban a múlt évi költségvetéshez képest fokozottabb gondoskodás történt a földmivelés érdekében. A mi egészen természetes. Gróf Serényi Béla kiadta a jelszót: »Többet kell termelni.« A több termelést gondossággal és áldozattal kell előkészíteni. Ebben a tökeszegény országban, a hol irigy szemmel néznek minden fillért, ami a földmivelés előmozdítására van előírnó, a hol milliók jutnak egy nagyon távolban valószínűleg célra, a hol a törvénykönyv hosszú időközön keresztül csak a mozgó tőkét védelmezte, de körül nem bástyázta az első nemzeti ipart, a földmivelést, ott az állam segítő kezére van szükség, akkor, mikor a nemzeti vagyosodásnak azt a jelszót tűzik ki, hogy ha boldogulni akar, akkor többet kell termelnie.

Semmi áldozatot nem lehet feleslegesnek mondani, a mely arra szolgál, hogy a gazda boldogulása segítse elő. Mert ha a gazda boldogul, boldogul az iparos, boldogul a kereskedő, de józan gazdasági felfogással el nem képzelhető, hogy ebben az országban az ipar és a kereskedelemnek mintegy mesterséges ki-

fejlesztésével illetőleg emellett elhanyagoltassék a földmivelés.

Miután a célravezető állami pénzügyi politikának nem lehetnek ezzel ellenkező kiindulási pontjai, sem végső célzati nagyon helyes volt, hogy a földmivelésügyi miniszter minden erejének a megfeszítésével kiküzdötte tárcájának megfelelő magasabb dotációját. Mert meg fog térülni az az egy millió, a melyet mint többletet az állattenyésztésre, a tejgazdaságra küzdött ki; így igen hasznos beruházás a 300.000 koronás többlet a tenyészállatok díjazására, ha ma nem is, de pár esztendő múlva az egész ország dus kamatát élvezi annak a 200.000 koronának, a mennyivel több jutott a közlegelők létesítésére. A borértékesítés szervezésére nyújtott 200.000 koronás többlet bölcs gondoskodásnak egy jelentékeny részre arra, hogy a felújítással és telepítéssel nagy kockázatot vállalt magyar szőlősgazdák valamikor számadásukat megtalálják.

Mindezek a tételcsokor csak a kezdet kezdetének tekintendők, ma még nem tudhatunk elérkezni a nagy eszközök politikájáig. A kellő elismeréssel honorált egy millió korona állattenyésztés emelésére minő csekély kis összeg Ausztria hét milliójához képest, a mit ez a velünk

veszekedő állam a huskérés első fázisában azonnal mozgósított, mint védelmi és támadó hadiköltséget. A magyar gazdaságsadalom azonnal észrevette, hogy a perfid szerződő fél alázatos, de mindig lojális ellenfelének minő meglepetést készít, kért, könyörgött, de megmaradt az a természetellenes állapot, hogy Ausztria még mindig legalább ötszörösen magasabb állami segítséggel tudja fejleszteni állattenyésztését, mint mi, a hol ennek a nemzeti kereseti árának minden feltétele jobban megvan, mint a Lajtán túl.

És mi várunk, várunk, a versenyt nem vesszük fel annak a rideg parancsa szerint. Mert a költségvetést nem a szakminiszter csinálja, az csak javasol, hanem a döntő szó a pénzügyminiszternél van. Aki tud bilancokat teremteni állami jövedék felcsigázásával, az adóhozadék kihasználásával, de arra már nem ér rá, hogy egy hosszabb időre átgondolt, évenként keresztül minden külső máz nélkül való pénzügyi politikával igazi beruházási pénzügyi tervet adjon ennek az országnak.

Ilyen szűkkeblű pénzügyi politika jegyében kétszeres elismerés illeti meg gróf Serényi Béla földmivelésügyi minisztert, hogy küzdelmének sikerült a gazdasági egyesületek dotációjára szánt támo-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Liszt Ferenc.

Holnap az egész művelt világ egy magyar lángelme emlékezte előtt mutatja be hődotát: Liszt Ferenc születésének századik fordulóját ünnepeljük.

»Hirbédett zenésze a világnak« volt, mint Vörösmarty énekelte, de azért szívében lelkében mindenkor megmaradt magyarnak.

Kifejeződött ez nem egy nagyszerű zene-művében is, a többi közt a »Magyarországi Szent Erzsébet legendája« és a »Koronázási magyar mise« címűekben, továbbá magyar rap-szódiaiban és tánczeneműveiben s a Rakóczi-induló átiratában is. Egyike volt ő a világ legnagobb zeneművészeinek és zeneszerzőinek s büszkének vagyunk rá, hogy magyarnak nevezhetjük őt.

Valóságos regény volt az ő élete kora fiatalságától kezdve; lángesze különleges helyet jelölt ki számára az emberek között. A sopronmegyei Doborján községtől, a hol született, Bayreuthig, ahol meghalt, olyan nagyszerű művészpályán folyt le az élete, hogy alig van hozzá hasonló változatos művész élet. Az egyik képünkön ott látjuk a doborjáni egyszerű há-

zat, melyben Liszt Ferenc született s a melyet most Liszt-muzeummá alakítottak át. Atyja e házában lakott, mint herceg Eszterházy egyik uradalmi hivatalnok a szerencsére maga is kitűnő zenész volt és korán észrevette fiának nagy talentumát.

Már kilenc éves korában megnyilatkozott Liszt Ferencben a nagy zsenialitás és atyja gondoskodni kezdett arról, hogy megfelelő kiképzésben részesüljön. Bécsbe költözött vele és ott taníttatta. Tizenegy éves korában már általánosán bámult zeneművész volt Liszt Ferenc s ezután évről-évre nagyobb lett a hírneve. Bécsből Párisba ment, hogy ott folytassa művészi tanulmányait. Alig múlt tizenhat éves, mikor párisi szereplése révén a világ egyik legnagyobb zeneművészeül ismerték el. Hírneve oly nagy volt, hogy hangversenyre tömegesen tödultak bámulói. Rése volt most már gazdagságban, dicsőségben s özvegyen maradt édesanyja számára százezer frankot biztosított s ezt az összeget folyton növelte. A művészi izgalmak azonban nagyon megviselték az egészséget s 1833-ban Gen'be költözött, hogy a természeti szépségekben gazdag Svájcban keressen üdülést. Gyönyörű ifju volt, mint a korabeli arcképen látjuk. A nők rajongtak érte. Gen'ben szövődött híres szerelme d'Agoult grófnéval.

Liszt Ferenc már akkor ünnepeelt művész volt s gyönyörű külseje, bohém egyénisége és elragadó társalgása révén rajongással vették őt körül Páris legelőkelőbb társaságának hölgyei. Egész egyénisége olyan volt, hogy azonnal meghódíthatta a legtartózkodóbb női szívet is: még öreg korában is rajongtak érte a nők.

Tizenhét esztendő volt, amikor az első szerelem boldogságát megérezte a szíve. Egyik tanítványa, St. Ciriq Larolina grófnő ébresztette fel a szívében először a szerelmet. A poétikus, tizenhét esztendő, gyönyörű teremtés az akkori francia belügyminiszternek, gróf St. Ciriqnek volt a leánya. Nagy művésztalentum volt, Liszt Ferencet kérték meg a tanítására. A zongoraleckék alatt ideális szerelem szövődött köztük, amelynek azonban hamarosan véget vetett a gróf. Mikor észrevette a fiatal művészelkeket egymáshoz való vonzódását, maga elé hivatva Liszt Ferencet és ridegen tudtára adta, hogy a nagy rangkülönbség miatt szó sem lehet a házasságról. Azután udvariasan kitiltotta a fiatal művészt a házból. Az élet rideg-ségének ez az első tanúsága majdnem végzetessé vált Liszt Ferencre. Kétségbeesett, buskomorrá vált és sokáig még a művészetben sem találta meg a vigasztalódást. Csak az anyjának esdeklése tartotta vissza attól, hogy pappá

Veiszlovits Adolf és Fia

cég „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradai temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába (a régi Apolló épülettel szemben) ÁTKÖLTÖZÖTT.

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu pártfogását és támogatását új otthonában is kéri kiváló tisztelettel **Veiszlovits Lajos**

galást kétszáz ezer koronával felemeltetni. Ezzel mindössze 350,000 korona áll évente a gazdasági egyesületek támogatására, sokkal jelentékenyebb összeg, mint amennyit eddig erre a célra felhasználáltak, de ez még mindig nem áll arányban azzal a sokoldalú és támogatásra szoruló komoly munkával, amelyet ezek az egyesületek, a mezőgazdasági érdekképviselő pótfuncionáriusai a magyar mezőgazdaság és a magyar nép javára kifejtene.

Felállítva a költségvetési előirányzatnak a magyar mezőgazdaságot illető mérlegét, megelégedéssel lehet megállapítani, hogy ebben igenis jelentékeny gondoskodások történtek ennek az élő nemzeti iparnak a javára. De ami történt, az még mindig kezdet, amit korlátoz a pénzügyminiszter. Csodálatosképpen az állami igazgatásnak az az orgánuma, akinek első sorban kellene észrevenni, hogy mérlegének egyensúlya tulajdonképpen attól függ, hogy milyen egyensúlyban van a gazda, az ország első teherviselője és az ország első fizető médiuma.

Képviselőház ülése. A képviselőház tegnapi ülésén Berzeviczy Albert a Ház elnöke az előterjesztések után jelentette, hogy a király Lúkács László pénzügyminisztert fölmantette a kereskedelmi tárca vezetéséről, amelyre Beöthy László drt nevezte ki miniszterré.

Ezúttan az elnök felolvasta dr Beöthy László levelét, amelyben az új miniszter lemond a hosszupályi kerület mandátumáról, amelyet még mint egyszerű politikus kapott. A Ház a lemondást tudomásul vette s így Hosszupályi most képviselő nélkül áll.

Fisch Ernő petíciója azonban arra kéri a Kuriát, mondja ki a 18 szavazattal megbukott Fisch Ernőt képviselőnek. A Kuria előtt most van a vizsgálat alatt a dolog.

Berzeviczy Albert a Ház ülésén ezért bejelentette, hogy a hosszupályi-i kerületre új választást nem rendelhet el a törvények értelmében a Kuria döntéséig. Az ellenzék zajosan éljenzte az elnököt.

legyen és vallásos rajongásra hajló lelkületével valamelyik kolostorba meneküljön. A művészt végre vissza adta az energiáját s ezután valóságos királyi nőket. Tisztán akarta megőrizni első szerelmének emlékeztétét s ezt az első szerelmét sohasem feledte el, még a végrendeletében is megemlékezett róla, hosszú esztendőkre tovaszállása után is. Férfikorának teljességében volt már, amikor ismét megszállta szívét a «nagy érzelem».

D'Agoult grófné volt ez az asszony, aki nek olyan jelentős szerep jutott Liszt Ferenc életében és művészetének történetében, bár semmiképpen sem volt méltó a nagy művészhez.

Rendkívüli vallásossága miatt papi rendbe lépett és állandóan papi ruhát viselt, melyben még érdekesebbé vált az alakja. A 30-as években megkezdett művészi körútján nagy diadalokban volt része.

Nagyhirű hangversenyei idején Liszt nemcsak virtuóz, de már mint komponista is beszéltetett magáról.

Első műve a *Don Sancho* című operája, mely Académie Royaleban (1825.) került bemutatásra. Es habár igénytelen s etemér értékű ez a munka, ez a munka mégis reményekkel bízta a nagy zeneköltő tehetségének. Liszt művészetében most meg a virtuóziasra esett a hangsúly. Sokat hangversenyezett Párisban, Svájcban, három ízben ellátogatott Angliába is s mindenütt babérrel, dicsőséggel ékesen tért vissza otthonába. Tulbuzdult tetterejét, kedvét, hangulatát s főleg a zeneművészet iránti fokozottabb szenvedélyét kétségkívül nagynevű versenytársai keltették benne új erőre,

A béke felé.

Kész a megállapodás.

A három ellenzéki pártok vezetői ma déli fél 12 órakor bizalmas értekezletre gyűltek egybe a képviselőház egyik termében. Az értekezlet déli fél 1 órakor Justh Gyula egyedül távozott. Justh több újságírónak a hozzá intézett kérdésekre a következőket mondta:

— Becsületszavamat adtam, hogy nem fogok mondani semmit a tanácskozásról s így nem mondhatok önöknek semmit.

Justh eme kijelentéséből arra következtettek, hogy ismét nem történt semmi s meg egyezés nem jött létre. Ezt a felfogást azonban később a kiadott hivatalos kommuniké megcáfolta. A hivatalos jelentés szerint a pártok elnökei és alelnökei az értekezleten a politikai helyzetről tanácskoztak, mely kedvező eredményre járt. A pártok vezetői a főbb pontokban egyenlő felfogásban voltak. A kisebb részletek tárgyalására egy szűkebb körű bizottságot küldtek ki, mely a részleteket dolgozza fel, amelyet újból fog tárgyalni a mai értekezlet.

A tárgyalások eredményeként tesz majd előterjesztést a három ellenzéki párt a kormányhoz a kibontakozás alapjához. E szerint az értekezlet kedvező eredményű volt és közel hozta a pártokat a békéhez, mely most már biztosnak tekinthető.

Hogy kedvező megállapodás jött létre a pártok között, azt bizonyítja több előkelő bécsi lap kiadása is, mely szerint a véderőreformot leveszik a napirendről és tárgyalás alá veszik a költségvetést. A költségvetés tárgyalása 60 napig tartana, ezalatt a tárgyalások teljesen befejezést nyernek.

Békés fordulat mellett szól az is, hogy Héderváry miniszterelnök szombaton Bécsbe utazik és jelentést tesz az uralkodónak a helyzetről. Egyidejűleg kérni fogja Héderváry a király hozzájárulását is az új kibontakozási tervhez.

A drezdai ut miatt.

A főmérnök és a mérnök afférja.

Nagyvárad város hivatalában nem dul valami nagyon az egyetértés, aminek első sorban a közügy vallja a kárát. Olyan azonban még nem igen történt a tornyos épületben, mint amilyenről most értesülünk. Az inkollégialitásnak olyan példájával állunk szemben, amely intelligens emberek között — legalább szokatlan.

A dolog ott kezdődik, hogy a drezdai közegészségügyi kongresszusra Kőszeghy József városi főmérnök szeretett volna elutazni a város költségén, mivel azonban alig két évvel ezelőtt már ő volt tanulmányuton, szintén a város költségén ugyancsak Drezdában, a város rendezési kiállításán s még csak számot sem adott róla, hogy mit látott és tapasztalt, a város törvényhatósága ezúttal Altnöder Endre városi mérnököt küldte ki, dacára, hogy Kőszeghy főmérnök mindent elkövetett, hogy ha már ő nem mehet ki Drezdába, inkább Niessner Aladár mérnököt küldje ki a város, mint Altnödert.

A megbízatáshoz képest Altnöder Endre szeptember 9-én el is utazott, de nem egyenesen Drezdába.

Pár nap múlva, szeptember 14-én, Kőszeghy József főmérnök távirati uton kérdezősködött a drezdai bejelentési hivatalnál, hogy ott van-e Altnöder Endre mérnök Nagyváradról. A válasz azonnal megjött, hogy ott nincs.

Altnöder Endre mérnök ugyanis szeptember 15-én érkezett Drezdába s kilenc napon át nagy buzgalommal tanulmányozta a kiállítást; temérdek jegyzetet, sőt vázlatokat is készített egyes dolgokról. Kilenc nap múlva pedig, mint aki jól végezte dolgát, búcsút mondott a kiállításnak s hazautazott. Az összes költsége, amit a városnak felszámított, 450 korona.

A megérkezés után jelentkezett a hivatalában s megkezdte működését.

új életre. Virtuózias tekintetében ő lett ezen a művelt nyugat hangversenytérmeinek ünnepeit fejedelmé. De mindenekelőtt döntő s átforgató befolyást gyakorolt művészi egyéniségének fejlődésére a francia romantizmus. Tépeldő, forrongó lelkének az a felfrissítő, új kulturáramlat adja meg mindazt, mely által megváltozott életének lényege, tisztultabbá vált művészetének tartalma és ereje. Fokozatosan, szinte mechanikus óvatossággal lesz ugyan hűve, de végre is ebben az új világban találja meg kiforrottságának művészi világnézetét, irányító vezéreszméjét.

Mikor első ízben látogatta meg hazáját, Pesten nagy hangversenyt rendezett a Nemzeti színház alapjának javára. Országos ünnepséshöz volt ekkor része. A Nemzet-színház színpadán fényes küldöttség diszkardot nyújtott át neki. Több hangversenyt rendezett még jótékony és nemzeti célokra, egyben nagy alapítványt tett a Nemzeti Zenede javára is. Másodízben 1846-ban látogatta meg hazáját s ekkor is nemzeti ünnepre tették itt való időzését. Hangversenykörútjának jóvedelmét ez alkalommal sem fordította másra, mint kulturális és nemzeti célokra. Ezután Weimarban telepedett meg. A nagyherceg művészluká neje hangulatos barátságos otthon bocsájtott Liszt rendelkezésére. Lakása voltaképpen két magas szobából állott, melyek közepén vörös függönyvel voltak elválasztva, így ellágyították a szoros értelemben vett elkülönítés merevségét. Az aranylécetől díszes világosszürke falmezőkön elhelyezett képek pompás, nemes harmóniába olvadtak a be rendezéssel.

A sötétveres árnyalatban játszó butorok minden darabja kényelmes és izléses kivitelű s amint azt a művész maga is megjegyezte, feltűnő ellenétben állott minden az általános német interieur-ök szokásos hidegségével. És, mint német életrajzai írják, derűs, napsugaras hangulattal foglalta el Liszt altenburgi lakását, melyben a művészi ihlet magasztos pillanatait nem zavarta az új helyek szokásos idegenszerűsége. Legkedvesebb butodarabja, amit ő a művészet oltárának nevezett, egy pompás kvalitású zongora, mely ott állott a parkra nyíló ablaknál, ahonnan, ha elfáradt, csendes merengéssel és gyönyörűséggel nézte az ablakpárkányig merészkedő galambok mozgását. Iróasztalán a dohányzás szükséges szerszámai bőszes számmal voltak képviselve, mert Liszt nagy hőbörője volt a füstölés szenvedélyének. Az ihletborzolás pillanataiban fel alá sétálgat, szivarozik s hatalmas füstkarikákat ereget, melyeknek hajlékonyan lebegő vonalaiban nagy gyönyörűsége telik. Ha kedves vendégei érkeznek, csodás elmésséggel ontja a szellemes szóporkákat. A beszélgetés folyamán humoros megjegyzéssel kíséri mindent, ami soha nem sértő, soha nem izléstelen.

Tanítványaival szemben figyelmes, lelkesedéssel társalog velük a művészetről, de nem veszi szívesen, ha valamelyikük felszólítás nélkül játékra ajánlkozik. Epen ezért kellő tisztelettel, türelmes várakozással viselkedett mindenki — mint mondani szokták — azt a pillanatot, amelyben a mester művészi échauffement-je elkövetkezett.

Weimari tartózkodása állandóbb volt; ak-

A baj azonban mindég a nyomunkban jár. Így Altnöder családjában a gyermekek között ragályos betegség lépett fel s így Altnöder Endre mérnök nem járhatott fel a hivatalába.

Ezt az alkalmat használta fel a főmérnök kollegialitásának bemutatására. Egy nyílt céldulát küldött Altnöder Endréhez, amelyben azonnal választ kér arra a kérdésére, hogy Drezdában melyik szállodában tartózkodott?

A multak tapasztalatain okulva, Altnöder Endre azonnal átlátta, hogy itt valami célzat rejlik ellene, anélkül, hogy választ küldött volna, személyesen ment fel a mérnöki hivatalba s *Kösseghy* József főmérnöktől magyarázatot kért.

Heves jelenetek következtek ezután, amelyeknek folyamán a főmérnök kijelentette, hogy *nincs is arról meggyőződve, hogy Altnöder mérnök egyáltalán volt-e Drezdában* s így az uti számláját nem is láttatmozza.

Erre a becsületet mélyen sértő gyanúsításra Altnöder Endre hevesen kifakadt a főmérnök ellen s a »spicli« kifejezés éppen nem volt a legerősebb kiszólás.

Altnöder Endre mérnök a főmérnök ezen különös eljárása folytán, az egész dolgot felőlő jelentést adott be *Rimler* Károly polgármesterhez, amelyben példás elégtételt kér.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemő
legjobban és legolcsóbban

REICHARD áruháza
czégnél, Fő-utca szerezhetők be.
Gymnasium, Reál és Polgári
iskolai diák sapkák.
TORNA CZIPŐK.

115

kor hazáját is évekig nem látta s csak 1857-ben jött ismét haza, hogy az esztergomi bazilika felszentelő ünnepén maga vezényelje ez alkalomra irt ünnepi misejét. Budapesten is több hangversenyt dirigált. Híres zenedarabját, a »Magyarországi Szent Erzsébet legendáját« 1865-ben mutatta be Budapesten a Nemzeti Zeneduszonót éves jubileumán s 6000 forintot jövedelmező hangversenyt rendezett jótékony célra a Vigadóban. 1873-ban Budapesten ünnepelte meg félszázados művészi jubileumát s nemcsak az ország, hanem a világ minden részéből is üdvözölték küldöttségek. Számos jótékony célú hangversenyt rendezett még az említettekén kívül, a többi közt a szegedi árvizkárosultak javára is. Milliőkat keresett és milliőkat áldozott kulturális és jótékony célokra. Mikor az Országos Zeneakadémia igazgatójává nevezték ki, tizenegy esztendőig való működésével a fejlődés útjára vitte a magyar zeneművészetet. 1885-től volt utoljára Budapesten s ezután külföldi diadalutjára indult Franciaországba és Angolországba. Visszatérve a körutjáról Bayreuthban pihent meg s ott érte a halál 1886. július 31-én.

Schumann mondotta, hogy Paganini kívül nem volt még olyan művész soha, aki annyira lenyűgöző mértékben tudott volna uralkodni a közönségen, mint Liszt Ferenc. Játéka egy rendkívül merész jellem külső kifejezése, akit a gondviselés megáldott a győzelem és uralom hatalmával. Fényük, mint a villám, lecsap mint a mennykő s szinte érezni utána az erős zsul-furszagot!

Nem is volt komoly értelemben vett vetélytársa soha!

P. Tomcsányi Nagy-Váradnn.

Nagyvárad intelligens katolikus társadalma bizonyára örömmel vette a hírt, hogy a magyar katolicizmus kiváló és nagytudományu tagja *P. Tomcsányi* Lajos a jövő héten városunkba jön és itt konferencia beszédet fog tartani a művelt nagyközönség számára. Eljön, hogy a katolicizmus szent eszméit hirdesse, ami társadalmunkban, hogy a tudomány és vallás fegyverével felvértezze a lelkeket, bebizonyítsa, hogy a mi modern korunknak is szüksége van a vallásra, hogy a tudomány és vallás karöltve haladása viszi előre az igazi kulturát. Es igen, hogy növelje a harcos egyház seregét, új hiveket toborozzon annak a küzdő kath. egyháznak, mely nem tűri ölbetett kezekkel az ellene irányuló mind dühösebb, vehemensebb, vadabb támadásokat, amelyekkel lélekmenesítő, kulturális erejétől meg akarnák fosztani, elakarnák seperni a föld színéről azok a páholyok fekete odújából jövő áramlatok [és mind ezt a »kultura« nevében. Mi hisszük, hogy *P. Tomcsányi* a kiváló jezsuita atya ebbeli tevékenységét a kívánt méltó siker koronázza. Apostoli buzgalma, magyar tudománya, kiváló képességei mind mind alkalmassá teszik őt erre a hivatásra.

Nem lesz talán érdektelen, ha ez alkalommal *P. Tomcsányi* tudományos működésének vázolására nevesebb munkáinak címét közöljük. Ilyenek: *A művelt Európa tudásainak háromszázados tévedése*, amely még 1886-ban jelent meg. *Az ember akaratának szabadsága*. *Horánszky Nándor és az Egyesült államok iskolái*, amely névtelenül jelent meg. *Attika kereskedelmi, történelmi és jogi szempontból*. *A házasság érdekében legújabbán kiadott római rendelet*. 1909-ben jelent meg. Irt két életrajzot. Amellett igen sok értekezése jelent meg, ilyenek például: *A fejlődés elmélete és az ember*. *Értekezések*, *Gerson a tudomány ítélszéke előtt*. Azonkívül költeményeket is magyar és latin nyelven és számos cikket magyar, német, latin nyelven a különböző tudományos folyóiratokba.

Igazán nem csodálkozunk, hogy mikor ilyen kiváló egyéniségű férfi jön közbénk, hogy a katolicizmus zászlaját előbbre vigye, ez annak a bizonyos klikknek nem szerez egy csepp örömet sem és ismét előhozzák, ki tudja hányadszor a régi, de kopott nótát a felekezeti türelmetlenségről, a fanatikus sötétségről. Nem találván mást, amivel nekitámadjon *P. Tomcsányinak*, előhossa a Prohászka-ügyet. Vagyunk bátrak a Naplók szíves tudomására hozni, hogy nem Tomcsányi volt az okozója annak, hogy Prohászka püspök könyvtélexre tették. Ezt ő maga megcáfolta szóban, írásban, nem egyszer, tehát a tárgyi igazság, ilyenkor — nem számít. Fő az, hogy üssük, akit ütni kell. Prohászka Ottokárnak, a modern magyar katolicizmus lángeszű apostolának pedig nincs szüksége a Napló védemére, megvédik, szeretik, hallgatják, a szívükhöz szorítják őt, az ő legelső emberüket maguk a magyar katolikusok.

Különböznél köszönjük a kirohanást. Ennél jobb reklámot keresve sem kereshetünk volna. Így még biztosabbak vagyunk, hogy zsufolt terem fogja hallgatni *P. Tomcsányi* szavait és fog azokból épülni, tanulni. Most már azok is tudni fognak róla, akik különben nem is akartak volna róla hallani.

P. Tomcsányi a jövő héten, kedden csü-

törtökön és pénteken este fel 7 órakor fogja tartani konferencia beszédét a jogakadémia disztermében. Szerdán este 6 órakor pedig a Szent László-intézet kápolnájában, az Oltár-egyesület és a Patronázs tagjainak fog beszédet tartani.

Debrecen a harmadik egyetemért.

**Széchenyi püspököt is
hívják küldöttségbe.**

Most, hogy már csak két város dolgozik lázas erővel a harmadik egyetem elnyeréséért, Debrecen mindent elkövet, hogy megelőzze riválisát: *Pozsonyt*. Mert az több, mint bizonyos, hogy a kultuszminiszter *Szegedet* elejtette. Minapi rövid kijelentése, hogy »ez idő szerint, ha nem is lesz első helyen, de a jövőben minden bizonnyal« — minden kétséget kizár: — *Szeged* akár ki is léphet már a versenyzők közül.

Szeged e mellőzése csak fokozta Debrecen ambícióját. Ez a hatalmas erejű város nemcsak anyagi áldozatokban tett impozáns ajánlatot, hanem amellet megmozgat minden követ a siker érdekében. Azokkal a szállongó hírekkel szembe, amelyek *Pozsony* diadalát hirdetik, Debrecen város egyetemi bizottsága elhatározta, hogy monstre-küldöttséget szervez, amelyet a kultuszminiszterhez és a miniszterelnökhöz fognak felvezetni. Ebben a küldöttségben részt vesznek a szomszédos vármegyék képviselői. Részt vesznek a városok törvényhatóságai is. A képviselőházban körlevelet fognak kapni az összes képviselők, amelyben felkéri őket Debrecen város egyetemi bizottsága, hogy csatlakozzanak a küldöttséghez. E bizottság határozata alapján meghívják a küldöttségben való részvételre gróf *Széchenyi* Miklós nagyváradi püspököt is, akihez az alábbi levelet küldték:

Nagyméltóságú püspök ur!

Magyarország keleti része régi óhaját láttna teljesítve, ha a harmadik egyetem Debrecenben állítatnék fel. Csak rövid ideje annak, hogy városunkat Nagyméltóságod személyes látogatásával tisztelte meg, amely alkalomból ama reményt merítettük, hogy Nagyméltóságod városunk e törekvése iránt a legmelegebb érdeklődéssel viseltetik. Ebből a reményből kitolyólag, miután október hó 26-án délután egy órakor egy impozáns küldöttség jelenik meg a Nagyméltóságú magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnál, ama tiszteletteljes kérésünket fejezzük ki, hogy e küldöttség lényét magas személyével emelni s így a cél érdekében velünk közreműködni méltóztassék.

Teljes tisztelettel bátorkodtunk közölni, hogy a városunk által saját költségén megrendelt külön vonat október hó 26-ik napján, reggel hét órakor indul Debrecenből s ennek menetrendje előző napokban a fővárosi lapokban is közölve lesz, hogy a csatlakozás zavartalanul kivihető legyen.

Mély tisztelettel

Debrecen, 1911. október 19.

Domahidy Elemér

főispán,

az egyetemi bizottság elnöke.

A küldöttséget gróf *Zichy* János kultuszminiszter folyó hó 26-án délután 1 órakor gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök pedig aznap déli 12 órakor fogadja a képviselőházban. Természetes, hogy *Pozsony* szintén nagy erővel dolgozik az egyetemért, de úgy látszik most már Debrecené lesz a harmadik egyetem.

Finom női szabóság!

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabász vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel

FLEGMAN

divatháza.

Bémer-tér.

Alapított 1888.

UJDONSÁGOK.

* **A kath. kör tisztelgése Fetsér püspöknél.** Mint említettük, a nagyvárad-i katolikus kör vasárnap tiszteleg Fetsér Antal felsz. püspöknél, abból az alkalomból, hogy ő Felsége a Ferenc József rend gyémántos közepkeresztjével tüntette ki. A tisztelgők vasárnap déli 12 órakor jelennek meg a püspök előtt. A katolikus körrel együtt tiszteleg a püspöknél az urak kongregációja és a kath. legényegylet.

* **Az árvasszéki elnök a közigazgatási továbbképző tanfolyamról.** Megemlítettük annak idején, hogy a belügyminiszter által rendszeresített közigazgatási továbbképző tanfolyamra Biharvármegye Verner Kálmánt az árvasszéki agilis elnökét küldte ki. A tanfolyamról hazaérkezett elnököt egyik munkatársunk meginterjuvulta a tapasztaltak felől. Verner Kálmánt az iránt kérdezte meg különösen munkatársunk, hogy a tanfolyam alapján esetleg nem lesz-e szükséges bizonyos reformokat életbe léptetni a vármegyén? Az árvasszéki elnök erre a kérdésünkre a vármegye felől a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott. Kijelentette, hogy Biharban reformokra szükség egyáltalán nincs, mert a vármegye annyira elől van a többi vármegyék fölött, a közigazgatás minden ágazatában, hogy itt a tanfolyamon előadottak alapján reformokat életbe léptetni nem lehet. Elmondta különben az elnök, hogy a tanfolyamról nagyszabású tanulmányt készít, melynek alapján egy vármegyei tiszti értekezleten fog ismertető előadást tartani. Az értekezlet igen érdekes eseménye lesz Biharvármegyének, már csak azért is, mert ily nagyszabású tiszti értekezlet a közeli évtizedben sem volt. Az értekezlet összehívása végett az árvasszéki elnök legközelebb előterjesztést fog tenni az alispánnak. Az értekezlet a decemberi közgyűlést megelőző napon lesz megtartva a várgyeháza nagytermében s ezen Verner Kálmán nagyon sok olyan dolgot fog ismertetni, amelyeket eddig a tisztviselők nem ismertek és amelyeknek sok hasznát vesznek majd a közigazgatási ügyek intézésénél. A decemberi nagyszabású tiszti értekezlet elé az egész tisztikar nagy érdeklődéssel tekint.

* **A városi adópénztárnok kérése.** Annak idején Nagyvárad városa a 60.000 korona államsegély felosztásánál a városi házi pénztárnokot, mint főpénztárnokot egy osztályba sorozta Jablonszky Emil városi adópénztárnokkal. A belügyminiszter azonban ezt megváltoztatta s Jablonszky Emil adópénztárnokot egy osztállyal alacsonyabb fizetési osztályba

sorozta. Ezáltal Jablonszky évenként 1200 koronával károsodik, négy év alatt tehát 4800 koronával kevesebbet kapott, mint a város által megállapított összeg. Jablonszky Emil ezen sérelem-némi orvoslásaként kéri a várost, hogy évi 300 korona személyes pótlékát emelje fel 1200 koronára. Hivatkozik 30 évi becsületes, szorgalmas munkásságára s a város törvényhatóságának már korábban kimondott határozatára. Jablonszky Emil tényleg egyike a város régi buzgó tisztviselőinek, akit méltatlanul sujt a belügyminiszter indokolatlan határozata.

* **A fogyasztási hivatal eljáróinak fizetése.** Nagyvárad város törvényhatósága a fogyasztási adóhivatal kinevezett és nyugdíj-jogosult fogyasztási eljáróinak a fizetését és lakbérét felemelte azon összegig, amennyi az állami tisztviselők XI. fizetési osztályában megállapítottak részére meg van állapítva. A fogyasztási adóhivatal személyzetének dotációját tudvalevőleg nem Nagyvárad városa fizeti, hanem levonják az állam részére átszolgáltatandó összegből. A belügyminiszter a közgyűlés határozatát jóváhagyta.

* **Az építkezések újabb megadózása.** Röviden már megemlékeztünk Kösszeghy József városi főmérnök azon újabb beadványáról, amelyben javasolja, hogy a középítkezések után az összes építési költség 2 százaléka, a magánépítkezések után pedig az összes építési költség 4 százaléka vessék ki és szedjék be s ezen összegek 50 százaléka a főmérnököt, a másik 50 százaléka pedig az építés vezető és a mérnöki hivatal személyzetét illesse. Ez az abszurd beadvány tegnap került a városi tanács elé s érthető megütközést és kritikát váltott ki a tanács tagjaitól. A tanács egyik régi tagja abszurdumnak, hallhatatlannak nevezte a főmérnök javaslatát, mert például a javaslat szerint csak s csendőrkola építkezéseiből mintegy 40.000 koronát kapna a mérnöki hivatal. Egy másik tanács tag pedig telhetetlenségnek mondta a javaslatot. Egyszerűen vissza akarták utasítani a beadványt, de hogy még jobban kimutassák annak abszurd voltát, kiadták a főszámvivőnek, hogy mutassa ki a múlt évi építkezések összegét. Majd azután intézik el érdemlegesen ezt az érdekes kis írást.

* **Lakatos János temetése.** Impozáns részvét mellett ment végbe tegnap délelőtt néhai Lakatos János földbirtokos temetése. A gyászház nagytermében volt felállítva a remek gyázipompájú ravatal, ezüsttel himzett bárszony mennyezet alatt nyugodott az elhunyt nehéz bronz-sarcophágban, körülte nagy ezüst kandeláberekben és girandolokban égtek a gyertyák. A ravatal szép pálmákkal és egyéb díszes növényekkel volt díszítve, a Concordia temetkezési vállalat dísztestőrei a ravatal mellett éjjeli-nappali őrt állottak. A temetési szertartást Imrik S. Zoltán plébános segédlettel végezték; a szertartás után a díszes-sarcophágot a hatfogatu díszhintón az olasz templomba vitték, ahol a már készen állott nagypompájú mennyezetes ravatalra helyezték az elhunytat. A gyászos mise végeztével kivonult az impozáns gyászmenet az olasz temetőbe, ahol a családi sírboltba helyezték az elhunytat. A koporsót remek koszorúk borították. A rendkívüli díszes és impozáns temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyvárad-i temetkezési vállalata rendezte.

* **Nagyvárad folyó számla-kölösöne.** Nagyvárad városának sürgősen mintegy 900.000 koronára van szüksége, hogy a csendőrkola építésénél, a villamostelep kibővítésénél stb. felmerülő kiadások részleteit fedezhesse. Mivel most nagyobb kölcsön felvételére nem alkalmasak a pénzügyi viszonyok, Nagyvárad város

tanácsa arra az álláspontra helyezkedett, hogy addig, amíg a nagy kölcsönt felveszik, a 900.000 koronát folyószámlára és nem fővárosi, hanem nagyvárad-i pénzintézetektől szerzi be és pedig az Osztrák-Magyar Bank kamatlábánál 1/25 százalékkal magasabb kamatra.

* **Házasság.** Simon Ferenc zenetanár tegnap délből esküdött örök hűséget Fűrj Eszternek a várad-olaszi-i plébánia templomban.

* **Mikor lesznek a kamarai választások?** A nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamara újjáalakulása ügyében kiküldött bizottság tegnap délután ülést tartott, amelyen megállapították a kamarai beltágok választásának határidejét. Gerő Armin főkapitány előoklata alatt Huzella Gyula, Szitarill Ferenc, Sziládky Ernő, dr. Popper Akos, Csátary József és Dajka Endre alkapitány voltak jelen. A kamarai beltágok választását november 19-ére tűzték ki és pedig a reggel 9 órától délután 5 óráig terjedő időre. A kereskedelmi tagok választása a Kereskedelmi Csarnokban, az iparos tagok választása pedig a tűzoltó lakanyában lesz. Szavazatszedő elnökök lesznek: a kereskedőknél Csátary József, az iparosoknál Sziládky Ernő; hatósági megbízottak: a kereskedőknél Egely Lajos fogalmazó, az iparosoknál Dajka Endre alkapitány lesznek.

* **Halálozás.** Somlay János Teleky-utca borbély iparost mély gyász érte, nejeének szü. Dán Erzsébetnek elhunytával. Az alig 24 éves nő halálát férje és kis fiacskája gyászolják. Temetése, vasárnap, október 21-én délután 4 órakor lesz a Bém utca 13. sz. háztól.

* **Ankét a drágaság ügyében.** A m. kir. központi statisztikai hivatal a drágaságról, különösen az élelmiszerek árának emelkedéséről Budapestre és a nagyobb vidéki városokra nézve statisztikai munkát akar készíteni. Mivel azonban a szétosztandó kérdőívekre rendszerint egymástól eltérő feleletek szoktak beérkezni a statisztikai hivatalhoz, a központi hivatal vezetősége e tárgyban értekezletet szándékozik összehívni, amelyen a kereskedelmi és iparkamarák, továbbá a nagyobb vidéki városok kiküldöttjei vennének részt. Az értekezlet november 3-án, délelőtt 10 órakor lesz a központi statisztikai hivatalban, amelyre Nagyvárad városát és a nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamarát is meghívták.

* **Liszt Ferenc hagyatéka.** Budapestről jelentik: Liszt Ferenc örökösei, a kik most elszegényedetten élnek, jogot formálnak a nagy művész hagyatékához. Tegnap délután 4 órakor a rokonok küldöttségileg járultak a vallás- és közoktatásiügyi miniszterhez, akit arra kértek, hogy a művész 200.000 korona értékű hagyatékát adják vissza nekik és ők elfogadják adni 60.000 koronáért a magyar nemzetnek. A küldöttség egyidejűleg kérte a minisztert, hogy Liszt Ferenc hulláját hozassa haza Magyarországra.

* **A Rózsa-utca lakói kavicsot kérnek.** A betömött Peca-mentén új utcák keletkeztek, sőt már igen sok új házat is építettek. Keserves dolguk van azonban az ott lakóknak, mert a város semmi utat nem készített s már is félnek a téltől, amikor térdig érő sárban lesz részük. A Rózsa-utca nyugati részén lakóknak nincs nagy igényük, csak azt kérik a várostól, hogy a járdára egy kevés kavicsot hordasson, nehogy elmerüljenek a sárban.

*** Autombilt az utbiztosoknak.** A nagy drágaság nem csupán az élelmiszereknel mutatkozik, de általánosságban mindennél, többek között a fuvarozásoknál is. A fuvarköltések például az utóbbi időben 30—40 százalékkal emelkedtek. Ezt az emelkedést legjobban az utbiztosok érzik meg, akiknek utiátányait jó pár évtizeddel ezelőtt állapították meg. A mai körülmények között, ha az utbiztos lelkiismeretesen akarja teljesíteni feladatát, kénytelen ráfizetni hivatalára. Emiatt az utbiztosok állandóan panaszkodnak. Most az egyik utbiztos Szere Imre úgy akar segíteni helyzetén, hogy autombilt vásárol, melyhez a vármegyétől kér 2400 korona kölcsönt. A kérelem kapcsán az államépítészeti hivatal előterjesztést tett, hogy a mai állapotok mellett az utbiztosok nem tudnak kijönni uti átányukból és legközelebb minden utbiztos fogja kérni a vármegyét, hogy autombilokat szerezzenek be részükre, ha nem is a vármegye költségeire. Egyébként az államépítészeti hivatal a kérelem teljesítését véleményezi.

*** Elutasított felségfolyamodvány.** Boros József gyantai jegyzőség egyszerű földművesek gyermeke, szülei keserves keresetéből a gimnázium hat osztályát végezte el. Ekkor meg kellett szakítani a tanulást, mert a földhöz ragadt szegény emberek nem tudtak többet áldozni fiuk tanítására. Boros József beállt segédjegyzőnek és a b-szerzett körjegyzői bizonyítvány szerint oly nagy jártasságot sajátított el, hogy nemcsak mint segédjegyző, de mint egy jegyzői iroda önálló vezetője is fényesen megállja helyét. Minden vágya az volt a fiúnak, hogy községi jegyző lehessen, mivel pedig nem rendelkezett a kellő előképzettséggel, a királyhoz folyamodott az előképzettség elengedése végett. A kérelem tegnap érkezett vissza a kabinet irodából minden megjegyzés nélkül.

*** Pénzhamisító béres.** Tarkucza Tódor szálla tanyai béresnek vadházastársa Pop Éva folyó évi szeptember 28-án feljelentést tett a rendőrségen, Barboncz György ugyancsak szálla tanyai béres ellen azért, mert nevezett béres őt megverte, mivel feleségének egy alkalommal veszekedés közben azt mondta, hogy tudomása van arról és több ízben látta, hogy Barboncz hamis pénz készítésével foglalkozik. A rendőrség Barboncz ellen az eljárást folyamatba tette könnyű testi sértés vétsége és pénzhamisítás büntette címén. Ez utóbbi bűncselekményre nézve terhelt adat került ma a rendőrség birtokába, amennyiben Tarkucza Tódor és annak két társa a szállatanyai ököristálló jászla alatt megtalálták azt a gipszmintát és egyéb pénzhamisításhoz szükséges szereket és szerszámokat, melyet egy alkalommal Barboncznál látott a feljelentő. A rendőrségre előállított Barboncz György beismerte, hogy a gipszminták az ő tulajdonát képezik, s azokat a rejtette el a jászol alá, azért, mert félt ő büntetéstől, azonban határozottan tagadja, hogy ő hamis pénzt készített volna, s azt adja elő, hogy a szerszámokat Nyéki Virág kigyiki asszonytól vette 280 koronáért, ki jelenleg pénzhamisítás büntette miatt a nagyvárad kir. ügyészség fogházában van elzárva. A rendőrség letartóztatta s ellene pénzhamisítás büntette és könnyű testi sértés vétsége miatt a bűnvádi eljárást folyamatba tette.

*** Leesett az állványról.** Kun Sándor mázoló segéd, az éjjel, a villamos telepen, a villamos kocsiszin építésénél mázoló munkát végzett. 11 és 12 óra között nevezett mázoló segéd egy 8 méter magasságu állványról leesett és súlyos sérüléseket szenvedett. Sérültet

Imre nevű testvérbátyja, ki vele együtt dolgozott, vitte be a kórházba. Sérülése súlyosabb természetű. Rendőrség megindította a nyomozást az irányban, hogy terhel-e valakit gondatlanság.

VOSZKA FERENCZ

czipő- és csizmaárui
meglepő szolid árban
előnyösen beszerezhető.

Cégt. IFJ. VOSZKA FERENCZ
TELEPHON 1133. TELEPHON 1133.

x Itt a vadászat!! Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeren későn bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle fegyverek** eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. löporáruda. Telefon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

x A LA GERBEAUD színházi cukorkák kizárólag csakis **Aszódynál**, Kossuth-utca és **Cukorkakirálnál** Kert-utcaán kapható eredeti csomagolásban, I-es 2 K, II-es 1 K, III-as 50 fill. Kiváló finom, jó minőségűért a cég neve garancia. Minden csomagon az **Aszódy** név olvasható. ::
Telefon 635. 550

x Október havában megjelenő magyar és német folyóiratok nagy választékban érkeztek. Kérjen mutatványszámot. **Benkő Artur.** Telefon 870.

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimmel és az elegáns ruhákat szerető úri közönséggel, hogy **az őszi és téli szöveteim** megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyancsak az előállításban is, ami a saját vezetésem alatt történik.

Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

angol úri szabó cég

Nagyvárad, Szent János-utca 4. sz.

Mintákkal kívánatra háznál szolgálok.

Telefon 11-41. Telefon 11-41.

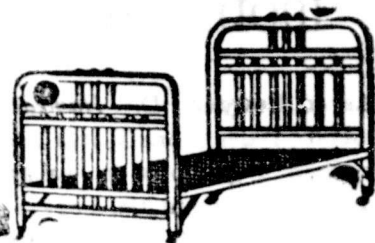
Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits
házba, az Orsolya zárda templomával
szemben.

x Csillár és fémáru gyártási telep
Nagyvárad Iroda s raktár
Szt. János-u. 1. Bémer-tér 3.
Telefon 556. Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petróleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási és csengő berendezések** a legolcsóbban. Kiváló miniséttel **STERN ADOLF.** 33

Vas és rezubutor

gyári rakitári

Szekevényagy 3 matracal 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarniss 4 korona

Gyermekagy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Az ezred apja.

Vasárnap délután: János vitéz, este: Az adjutáns.

Az ezred apja pompás sikerrel vonult be a Szigligeti-színház műsorába. Ma este megismételik a kacagtató énekes bohózat előadását s a tegnapi előadást tekintve, minden valószínűség szerint ma is zsúfolt ház fog tapasztalni a darab tréfáinak.

János vitéz vasárnap délután. Kacsóh Pongrácz gyönyörű magyar operettjét vasárnap délután félhelyárakkal adják elő a Szigligeti-színházban. A vasárnapi János vitéz előadás főérdekessége az, hogy a címszerepet **Miskey József**, a pompás hangú baritonista játssza.

TANÜGY.

Új iskolák Biharban. Pusztaszentgyörgy és Bélegregy községek is azok közé a községek közé tartoznak, melyeket a vármegye községi iskola felállítására kötelezett és ez ellen felebezéssel éltek. A két község ügyében tegnap jött meg a vallás és közoktatásügyi miniszter határozata. A miniszter a felebbezéseket elutasította és kötelezte a községeket a községi iskolák felépítésére.

A sarkadi polgári iskolai tanárok lakbérére. Sarkad község képviselőtestülete elhatározta, hogy a polgári iskola tanárainak lakbérért 450 koronában állapítja meg. A képviselőtestületi ülésen ötven szavaztak az ügy mellett és ötven ellene, így az elnök nem döntött. A határozatot Puskás Ferenc meglebezte azon az alapon, mert a szavazásnál a lelkész is megjelent, holott a képviselőtestületnek nem tagja. A felebbezésre vonatkozólag a községi jegyző a következő felvilágosítást adta: A képviselőtestületi ülésre szóló meghívót egy rendőr láttaoztatta a tagokkal s ez a rendőr elvitte a meghívót a lelkészhez is, aki a meghívás alapján jelent meg és szavazott le abban

a tudatban, hogy ő is tagja a testületnek. Itt a hibát a községi rendőr követte el. A jegyző bejelenti, hogy a községi rendőrök egyáltalán nem érnek semmit és javasolja is a vármegyének, hogy a jelenlegi rendőrök helyett új rendőrök választását rendeljék el. A szabálytalanul hozott határozatra vonatkozólag pedig javasolja a községi jegyző, hogy azt adják ki egy újból tartandó ülésre tárgyalás alá.

IRODALOM.

Vallás és kenyér. D. Hamede Endre hírneves bécsi redemptorista atya hat konferencia beszédében foglalkozik a vallás és a kenyér viszonyával s kimutatja, hogy a kenyér vallás nélkül nem elégít ki, hogy a vallás kenyérhez segít, hogy a vallás megőrzi és megáldja a kenyeret, enyhíti a kenyérhiányból származó nyomort s a kenyérhiány alkalmával vigaszt nyújt. A kiváló bécsi hitszónok e beszédeit *Hobek* István nagyváradi egyházmegyei áldozópap, várad-velencei segédlelkész fordította le, elismerésre méltó szorgalommal, kiváló buzgósággal. A 92 oldalas, a Szent László-nyomda izléses kiállításában megjelent kötet 1 korona 60 fillérért kapható a szerzőnél, a várad-velencei plébánián.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

A nagyváradi Zenepártoló Társaság idei hangversenyei programját, melyet a minap is részletesen ismertettünk, általános tetszéssel fogadta a közönség. A hat koncertestére szóló bérletek jegyzését már megkezdtek a rendezőség irodájában (*Vidor* Manó könyvkereskedése, Rákóczi-ut) és a bérletek nagy számmal jelentkeznek. Főleg új bérletek ostromolják a jobb helyekért a rendezőség-t. Eppen ezért fölkerik azokat a régi bérleteket, akiknek jogait a Társaság tiszteletben akarja tartani, bár még nem jelentkeztek bérletek megújítása végett, hogy igényüket vagy lemondásokat mielőbb közöljék, mert a rendezőség egyre kevesebb jegy fölötti diszponál és ezeket nem tarthatja fenn tovább.

NYILTTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és diszúvegezési műintézete.

Üvegcsiszoló és tükör áruháza.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szíves
figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok diszúvegezésék
készítésére, művészies és egyszerűbb
kivitelben ólom keretbe foglalva.

CZÉGÜNK TÖBSZÓRÓSEN KITUNTETVE.

Telefon 1164.

REGÉNYCSARNOK.

HELÉN.

Írta: **Schmidt Amália.** — Fordította: **N. M.**

(Folytatás)

7

— Helén kedves leányom! — mondá nyájasan a leányka selyem haját simogatva, — ebeszéle ne-ed Miksa, mily gazdagok lettünk?

Most már a szegény fiúnak nem kell álomlás után várnia, hogy kis menyasszonyát az oltárhoz vezethesse.

Hideg, majdnem ellenséges volt a tekintet, melyet a báró eddig gyámleányára vetett és igen boszús hangon mondá nejének.

— Nem illik menyegzőről beszélni, midőn ily közel rokonunk, kinek még ezenfelül nagy hálával is tartozunk, alig van eltemetve. E dolgot egyelőre el kell halasztanunk; különben is még egyetmást meg kell fontolnunk és tekintetbe vennünk. — Mindenekelőtt beszéld el, Miksa, személyesen ismerted-e Kleindank unokatestvéremet? és hogyan találkoztál vele?

— Néhány hónap előtt találkoztam vele, midőn üzleti dolgokban egypár napig... i vendéglőben tartózkodtam. Már akkor igen beteg volt és egészségének helyreállítása végett, éppen Kissingenbe akart menni. Igen rosszul érezvén magát, néhány napig L... ben nyugodta ki magát s minthogy ugyszólván ketten láttuk csendes vendéglőnkben, csakhamar közelebből megismerkedtünk.

Azt hiszem, mindkettőnkre kellemetlenül hatott, midőn neveinket kölcsönösen megtudták; én mindazonáltal a nagyrabcsúlás bizonyos nemével váltam meg tőle és ő is érdeklő látszott irántam viseltetni. Négy hete levelet kaptam jószágigazgatójától, mely haláluk ágyához szólított s egyszersmind kötelességemre tette, hogy ezen utazást szülőim előtt eltitkoljam.

Ismertem a feszült viszonyt, melyben te, atyám, a beteggel állottál és beláttam, hogy ebből a betegre nézve fájdalmas izgatottság származhatik, azért azt hittem, nem cselekszem rosszul, ha a beteg keresébe egyezem. Hozzá siettem tehát, ápoltam őt, megnyertem szeretetét és midőn meg tudta tőlem, mily boldog volt édes anyám atyám mellett, fölébredt benne a régi hajlam is ifjúkori barátja iránt. Újból fölébredt ifjúkori érzelmeinek eredményét, ma este tettem le kezéidbe, kedves atyám.

II. FEJEZET.

Ejteléjában megszűnt a vihar s egy kis hó esett. A nap végre fölkelte a kis tó tükre fölött mely Neukloster lakosbájának ablakai előtt elterült és annyi vakító színességgel nézett a tiszta üvegábrákra keresztül, amennyire csak ily szép téli napon, képes volt.

De a nap aranyos fénye korántsem világított ma meg oly boldog arcokat, mint a múlt este a gyér lámpafény, mielőtt Miksa az ugynevezett szerencsét adta tudni övének, mely Kleindank báró végrendelete folytán osztályrészekül jutott.

Helén szokott gonddal hozta rendbe a szobát.

Minden egyes régi székek kopott zöld bársonya lelkiismeretesen kikéflve, az ó-frank kályh ércgombjai ép oly fényesek voltak, mint a szögletben álló nagy szekrény vasazatai és a téli virágok a báróné kedvenc ablakában, csinos csoportba voltak. Az asztal szürke damaszt-terítke, tényes kannája, ó-frank szász csészei, izes házikenyere és friss kétszersültje is oly meghívólag néztek ki, mint valaha.

De hát, a még csak birtokba sem vett gazdagság elől, megfutott-e a korábbi boldog megelégedés?

Fájdalom! úgy látszott. A kis társaság egyetlen tagjának sem izlett a reggeli és a báziur hangosan fejezte ki nemtetszését oly

dolgok fölött, melyek még tegnap pompásaknak tetszettek előtt.

— Helén! te nem ügyelsz föl a cselédekre, — mondá boszúsán, anélkül, hogy a leányra tekintett volna.

— A vaj keserű s a tejsűrű rosszabb, mint a hig tej.

Helén elpirult, de nem merie agát védelmezni. Miksa vigasztalólag susogá:

— Ne busulj, Helén! én úgy látom, hogy minden jó. Atyámnak azért nem izlik, mert nem jól aludt.

— Nem jól aludtam? Hogyan tudhatod te azt, együgyű tiu?

(Foly. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapestén

A gabona-tőzsdén tegnap kissé szilárd volt az irányzat. Készárúk forgalom huszezer mázsa 5 fillérrel magasabb árak mellett.

Határidők zárata:

Októberi buza	—	—	—	12.01
Áprilisi buza (1912)	—	—	—	12.17
Októberi rozs	—	—	—	10.40
Áprilisi rozs	—	—	—	10.55
Októberi zab	—	—	—	9.62
Áprilisi zab	—	—	—	9.72
Májusi tengeri (1912)	—	—	—	8.67
Augusztusi tengeri	—	—	—	7.88
Augusztusi repce	—	—	—	14.60

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	—	831.50
Oszták hitelrészvény	—	—	636.25
Jelzálogbank	—	—	483.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	—	568.—
Salgótarjáni község	—	—	674.—
Oszták államvasut részvény	—	—	719.—
Közüti vasut	—	—	789.—
Beocsini cement	—	—	—
Rimamurányi vasmű	—	—	619.—
Városi vasut	—	—	415.—

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA

10882—1911. szám.

Másolat.

Rendőrkapitányi hivatal előterjesztése a Bunyitay-ligetben az uszoda felőli ut eljárása iránt.

Határozat.

Mintán a Bunyitay-ligetben az uszoda előtt keresztül vezető utat a város közönsége a liget körül járhatása végett s nem a hegyre és onnan a városba irányuló s ezen ut létesítése előtt a vízvezetéki utcán át közlekedő teher forgalom lebonyolítására készítette, minthogy továbbá a terhes szekerek által felvágott uttestről felszálló por a ligetnek a közönség által való használatát, meg a növényzetet is veszélyezteti: ennél fogva ezen ut elzárását a tanács elrendeli, illetve ennek megtörténtét helyeslőleg tudomásul veszi.

Miről a rendőrkapitányi hivatal s a gazd. tanácsnok értesítendő.

Nagyváradi város tanácsának, 1911. július 19-én tartott üléséből. **Bordé Ferencz** s. k. polgármester h. P. H.

Nagy-Várad, 1911. október 19.

Hivatalos másolat hitelül:

Darabonth,
kiadó.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévay-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 » francia szájviz	26 »
1 » száj szagtalanító	50 »
1 tubus dr Heyder fogcserm	50 »
8 » Thymol	20 »
1 » Stomatol	20 »
1 » tégely Odontin fogpaszta	55 »
1 drb Odontin betét	36 »
1 üveg Picavan	96 »
1 üveg Bay Rum	96 »
1 » Jera violette brillantín	30 »
1 » francia brillantín	15, 32, 35 »
1 » folyékony brillantín	50 »
1 » valódi dió olaj	15 »
1 » » » kivonat	75 »
1 drb bajuszakító	15, 20 85 »

1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.
1 tégely Margit crém	40 »
1 » Diana crém	66 »
1 drb Dianna szappan	66 »
1 dob Lickner puder	88 »
1 » amerikai porcellán puder	1 frt 20 »
1 üveg amerikai petrol	50 »
1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — »
1 fekete champos	12 »
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »
3 drb francia ibolya szappan	50 »
1 » Kielhauser ibolya glicerín szappan	58 »
1 » Speick szappan	28 »
1 Windsor szappan	88 »
1 tubus kaloderma	28 »
1 » Beloderma kézfinomító	28 »
1 üveg tégely tejcrém	20 »

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 Gillette utánzat borotva készlet	1 » 50 »
1 valódi serte hajkefe	70 »
1 dublé bajuszkefe	20 »
1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 körömkefe	05 »
1 surolókefe óriási	20 »
1 surolókefe kisebb	10 »
12 drb Royal angol cipő crém	96 »
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 »
1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 mtr vörös gumicső	60 »
Egyenlő Ko Brunz watta	85 »

805

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen mag nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökből!

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámlított váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindennemű bankszerű beszédekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

161

Értesítjük

igen tisztelt vevő közönségünket, hogy legújabb kicsinybeni elárúsító üzletünket

Zöldfa-utca 7. sz. alatt

Dr. MUNK házában megnyitottuk.

Moskovits Farkas és Társa

cipő és csizmagyár r.-t. Zöldfa-utcai fióküzlet.

Legnagyobb választék férfi, női és gyermek cipőkben!

Egységes szabott gyári árak!

TELEFON!

Megérkezett

a nagy cipő szállítmány, az első nagyváradai selejtes cipő áruházba, ahol minden fajta cipő igen olcsó árban kapható.

■ Belvárosi Takarékszövetkezet épület, Barcs-palota. ■

Részvénykicserélési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseket, kiknek birtokában Központi Takarékpénztári részvények vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicserélés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi október hó 10-től október hó 31-ig beszolgáltatni szíveskedjenek.

Minden egyes Központi Takarékpénztár részvény helyett 1 Egyesült intézetbeli részvény fog kiadottatni.

A kicserélés végett beadandó részvényekhez jegyzék csatolandó azon nevek felsorolásával, melyekre az új részvényeket kiállítani óhajtják.

Ezen részvények kicserélése, ha az új részvények a régiekkel azonos nevre állíttatnak ki, díj- és illetékmentes, ha azonban az új Egyesült intézetbeli részvény a régitől eltérő más névre állíttatik ki, a rendes részvényátírási-díj és illeték lesz fizetendő.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részv.-társ.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

**KÁLYHA
TÁLCZÁK
ELLENZŐK
FAKOSARAK
SZENTARTÓK
NAGY
VÁLASZTÉKBAN**

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében N.-Várad, Rákóczi-ut.

Dajkovits E.

fényirodájában

Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálítása
utólérhetetlen.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
litója.

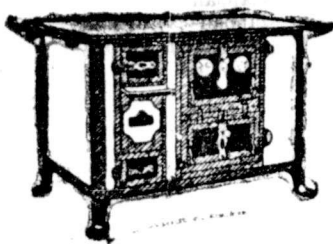
Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

2—3 középiskolát végzett fiú

nyomdász tanulónak

: : felvétetik : :

Szent László-nyomda
R.-T.-nél.

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó
munkát, u. m.: matt és fényezett
szobaberendezések, konyhabutorok
készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz.

Telefon: 629. sz.

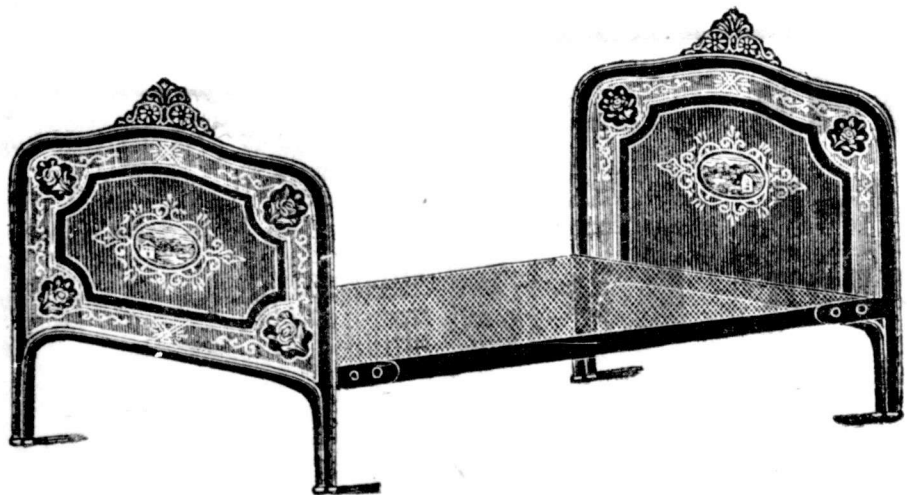
192

Vas- és Rézipar r.-t. Nagyvárad

Telefon Gyártelep 1015.

Telefon Városi raktár.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy a

Rákóczi-ut 13-ik szám alatt
Weiszlovits - palotában

vas-és rézbútor kiállításunkat

folyó hó 15-én megkezdjük. Raktáron

tartunk a legszebb és legjobb kivitelű

árakat. Eredeti gyári árban árusítjuk.

A szabadalmazott Éden-pamlag kizárólagos eladási helye!

A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, a megtekintés vételkényszer nélkül
maradunk Teljes tisztelettel

Vas- és rézipar R.-T.